

TERMINY ORAZ PRZEDAWNIEŃ ROSZCZEŃ W PRAWIE CYWILNYM

I. TERMIN

Termin jest elementem czynności prawnej i stanowi postanowienie, którego celem jest ograniczenie w czasie powstania skutków czynności prawnych. Prawidłowe liczenie biegu terminów w prawie cywilnym jest kluczowe albowiem dotrzymanie terminu w dużej mierze warunkuje prawidłowe dokonanie czynności prawnej, a co za idzie tym pomyślnie zakończenie sprawy, np. pozytywne zakończenie sporu z kontrahentem, czy pozytywne zakończenie postępowania sądowego. Natomiast nieprawidłowe obliczenie terminu, w którym winna zostać dokonana dana czynność prawna i w następstwie dokonanie czynności prawnej z przekroczeniem terminu skutkować będzie negatywnymi konsekwencjami, takimi jak np. przegrana w postępowaniu sądowym.

Jeżeli ustawa, orzeczenie sądu lub decyzja innego organu państwowego albo czynność prawna oznacza termin nie określając sposobu jego obliczenia, stosuje się przepisy art. 111-116 kodeksu cywilnego, których treść przedstawiona została poniżej.

Zgodnie z treścią art. 111 kodeksu cywilnego, termin oznaczony w dniach kończy się z upływem ostatniego dnia. Jeżeli początkiem terminu oznaczonego w dniach jest pewne zdarzenie nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło. W praktyce przytoczona regulacja prawna będzie sprowadzać się do tego, że jeżeli otrzymamy dnia 10 czerwca, np. zobowiązanie sądu do uzupełnienia braków formalnych pisma w terminie 7 dni od dnia doręczenia zobowiązania lub postanowienie sądu, na które przysługuje zażalenie, to termin do udzielenia odpowiedzi na zobowiązanie sądu lub wniesienie zażalenia na postanowienie będzie liczony w ten sposób, że dzień 10 czerwca to jest dzień, w których odebraliśmy korespondencję z sądu (tym samym nastąpiło doręczenie korespondencji) nie będzie uwzględniany, a termin ten zacznie biec dnia 11 czerwca i upłynie o godz. 24:00 dnia 17 czerwca. Termin do dokonania czynności prawnej będzie w tym przypadku dochowany, jeżeli korespondencja zostanie nadana w placówce pocztowej listem poleconym do godz. 24:00 dnia 17 czerwca lub złożona we właściwym sądzie.

Zgodnie z treścią art. 112 kodeksu cywilnego, termin oznaczony w tygodniach, miesiącach lub latach kończy się z upływem dnia, który nazwą lub datą odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było –

w ostatnim dniu tego miesiąca. W praktyce oznacza to, że jeżeli początkowym dniem tygodniowego terminu do dokonania czynności jest poniedziałek, to ostatnim dniem terminu, w którym czynność może zostać dokonana jest również poniedziałek. Ponadto, w przypadku terminów oznaczonych w miesiącach, wskazać należy, że jeżeli początek biegu terminu wyznaczony jest na dzień 28 maja, to upływ 1-miesięcznego terminu nastąpi w dniu 28 czerwca, natomiast gdyby początek terminu wyznaczony był na dzień 31 maja, to jego upływ nastąpi 30 czerwca. Analogicznie będzie w przypadku, gdy termin oznaczony jest w latach. Przykładowo, jeśli strony zawarły umowę najmu dnia 28 maja 2021 r. na okres 2 lat, to umowa ta zawarta jest przez strony do dnia 28 maja 2023 r.

Wskazać należy również, że jeżeli termin został oznaczony na początek, środek lub koniec miesiąca, rozumie się przez to pierwszy, piętnasty lub ostatni dzień danego miesiąca. Termin półmiesięczny jest równy piętnastu dniom. Ponadto, jeżeli termin jest oznaczony w miesiącach lub latach, a ciągłość terminu nie jest wymagana, miesiąc liczy się za trzydzieści dni, a rok za dni trzysta sześćdziesiąt pięć.

Istotnym przy prawidłowym wyliczaniu biegu terminów w prawie cywilnym jest również treść art. 115 kodeksu cywilnego, zgodnie z którym jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo wolny od pracy lub na sobotę, to termin upływa następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą.

Pamiętać należy, że w postępowaniu cywilnym czynność procesowa dokonana przez stronę po upływie wyznaczonego terminu jest bezskuteczna – nie wywołuje skutków prawnych. Jeżeli jednak strona postępowania nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy, sąd na jej wniosek postanowi przywrócenie terminu. Przywrócenie terminu przez sąd nie będzie jednak możliwe, w sytuacji gdy nie będzie skutkowało negatywnymi konsekwencjami procesowymi dla tej strony.

Pismo z wnioskiem należy wnieść do sądu, przed którym czynność miała być dokonana, w ciągu tygodnia od dnia, kiedy ustały okoliczności uniemożliwiające dokonanie czynności w terminie. W treści pisma należy uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające wniosek, w tym przede wszystkim okoliczności, które uniemożliwiły dokonanie czynności w zakreślonym terminie oraz wykazać dowody na poparcie tychże okoliczności. Co niezmiernie istotne, wraz ze złożeniem wniosku o przywrócenie terminu strona wnosząca wniosek powinna dokonać czynności procesowej. Zatem, w przypadku, gdyby doszło do sytuacji, w której strona na przykład nie udzieliła w wyznaczonym terminie odpowiedzi na zobowiązanie sądu do usunięcia braków formalnych pisma procesowego, wówczas wraz ze złożeniem wniosku o przywrócenie terminu strona winna złożyć odpowiedź na wyżej wskazane zobowiązanie sądu. Przywrócenie przez sąd uchybionego terminu po upływie roku, od dnia do którego czynność miała być dokonana, będzie możliwe jedynie w wyjątkowych przypadkach.

II. Przedawnienie roszczeń.

Przedawnienie roszczeń jest instytucją prawa cywilnego, która umożliwia osobie przeciwko której przysługuje roszczenie uchylenie się od konieczności zaspokojenia roszczeń wierzyciela po upływie terminu określonego przepisami prawa. Zarzut przedawnienia może być podniesiony zarówno na etapie przedsądowym, jak i w postępowaniu sądowym.

Zgodnie z art. 118 kodeksu cywilnego jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, co do zasady termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe (np. czynsz najmu, wynagrodzenie za pracę) i roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata. Koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. Roszczenia stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpatrywania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenia stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd przedawniają się z upływem sześciu lat. Jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenie okresowe, to roszczenie o świadczenia okresowe należne w przyszłości przedawnia się z upływem trzech lat.

Bieg przedawnienia roszczenia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, to jest ostatni dzień terminu, w którym dłużnik powinien spełnić swoje świadczenie zgodnie z treścią zobowiązania, np. w przypadku umowy sprzedaży jest to termin uiszczenia ceny sprzedaży. Bieg przedawnienia roszczeń o zaniechanie rozpoczyna się od dnia, w którym ten przeciwko komu roszczenie przysługuje nie zastosował się do treści roszczenia.

W trakcie biegu terminów przedawnienia mogą wystąpić szczególne zdarzenia, które utrudniają lub uniemożliwiają osobie uprawnionej dochodzenie swych roszczeń i wówczas kodeks cywilny przewiduje instytucję zawieszenia biegu przedawnienia. Zawieszenie biegu przedawnienia polega na tym, że w trakcie liczenia terminu przedawnienia nie uwzględnia się okresu, w którym osoba uprawniona nie mogła dochodzić swoich roszczeń lub możliwość ta była w znacznym stopniu ograniczona z uwagi na szczególne okoliczności. Zgodnie z art. 121 kodeksu cywilnego „bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu:

- 1) co do roszczeń, które przysługują dzieciom przeciwko rodzicom – przez czas trwania władzy rodzicielskiej;
- 2) co do roszczeń, które przysługują osobom niemającym pełnej zdolności do czynności prawnych przeciwko osobom sprawującym opiekę lub kuratelę – przez czas sprawowania przez te osoby opieki lub kurateli;
- 3) co do roszczeń, które przysługują jednemu z małżonków przeciwko drugiemu – przez czas trwania małżeństwa;
- 4) co do wszelkich roszczeń, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może ich dochodzić przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju – przez czas trwania przeszkody.

Ponadto, w stosunku do osób, które nie mają pełnej zdolności do czynności prawnych, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem dwóch lat od

ustanowienia dla nich przedstawiciela ustawowego albo od ustania przyczyny jego ustanowienia. Jeżeli termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata, jego bieg liczy się od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego albo od dnia, w którym ustała przyczyna jego ustanowienia. Regulacje te mają odpowiednie zastosowanie do biegu przedawnienia przeciwko osobie, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia.

Przepisy kodeksu cywilnego przewidują również możliwość przerwania biegu przedawnienia. Zgodnie z art. 123 kodeksu cywilnego bieg przedawnienia przerywa się:

- 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, np. złożenie pozwu do sądu, złożenie wniosku do komornika o wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
- 2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje,
- 3) przez wszczęcie mediacji.

Po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo, zatem termin przedawnienia wyznaczony przepisami prawa będzie biegł od początku na nowo i liczony będzie od dnia zdarzenia lub czynności, które spowodowały przerwanie przedawnienia. Wyjątkiem od tej zasady jest przerwanie przedawnienia przez czynność dokonaną w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym albo przez wszczęcie mediacji – wówczas przedawnienie nie będzie biegło na nowo, do czasu zakończenia postępowania.